

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ ЗАПОРІЗЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ЗАПОРІЗЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

03 серпня 2016 р. № 12-рш

м. Запоріжжя

Справа № 02/37-15

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

Адміністративна колегія Запорізького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши додаток до подання першого відділу досліджень та розслідувань від 29.06.2016 № 02-88-спр та матеріали справи № 02/37-15 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції з боку публічного акціонерного товариства по газопостачанню та газифікації «Запоріжгаз» (69035, м. Запоріжжя, вул. Заводська, 7, код за ЄДРПОУ 03345716) (далі – Товариство, ПАТ «Запоріжгаз»),

ВСТАНОВИЛА:

За результатами розгляду колективної заяви мешканців будинку, розташованого за адресою: *[інформація з обмеженим доступом]* (далі – Будинок), кв. *[інформація з обмеженим доступом]* (далі – Заявники) щодо безпідставного припинення газопостачання в їх помешкання з 01.04.2015 з боку ПАТ «Запоріжгаз» в діях цього підприємства було виявлено ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

В зв'язку з цим, розпорядженням адміністративної колегії територіального відділення від 03.07.2015 № 58-р було розпочато провадження у справі № 02/37-15 за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку постачання природного газу за регульованим тарифом шляхом дій суб'єкта господарювання, які призвели до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

На подання з попередніми висновками від 07.08.2015 «02-160-спр по справі №02/37-15 ПАТ «Запоріжгаз», листом від 21.08.2015 №19/9080, надало свої заперечення на подання про попередні висновки по справі №02/37-15 від 10.08.2015.

В зв'язку з цим територіальним відділенням проведено додаткове дослідження.

Згідно статуту (нова редакція), зареєстрованого виконавчим комітетом Запорізької міської ради від 05.09.2011 № 11031050011007465 (далі – Статут), Товариство створено на підставі наказу Державного Комітету України по нафті і газу № 120 від 14.03.1994 року, шляхом перетворення державного підприємства по газопостачанню та газифікації «Запоріжгаз» у відкрите акціонерне товариство, відповідно до Указу Президента України «Про корпоратизацію підприємств» від 15.06.1993 № 210/93.

У розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ПАТ «Запоріжгаз» є суб'єктом господарювання.

Основними видами діяльності Товариства за довідкою з ЄДРПОУ від 04.12.2012 АА № 709049 є:

- розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи (код за КВЕД 35.22),
- торгівля газом через місцеві (локальні) трубопроводи (код за КВЕД 35.23),
- будівництво трубопроводів (код за КВЕД 42.21).

До 01.07.2015 ПАТ «Запоріжгаз» діяло на території Запорізької області (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів) як газопостачальне та газорозподільне підприємство на підставі ліцензій на провадження господарської діяльності з:

- постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом - ліцензії НКРЕ від 27.07.2010 АВ № 527259 (строк дії з 14.04.2010 по 13.04.2015), ліцензії НКРЕКП від 29.04.2015 АЕ № 642461 (дата прийняття рішення про видачу ліцензії 02.04.2015 № 1183, строк дії з 14.04.2015);

- розподілу природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ - ліцензії НКРЕ від 27.07.2010 АВ № 527258 (строк дії з 14.04.2010 по 13.04.2015), ліцензії НКРЕКП від 29.04.2015 АЕ № 642479 (дата прийняття рішення про видачу ліцензії 09.04.2015 № 1227, строк дії з 14.04.2015).

Основними видами діяльності Товариства в цей період, за довідкою з ЄДРПОУ від 04.12.2012 АА № 709049, були:

- розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи (код за КВЕД 35.22),
- торгівля газом через місцеві (локальні) трубопроводи (код за КВЕД 35.23).

Постановою НКРЕКП від 28.05.2015 № 1640 анульовано дію ліцензії на постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом від 29.04.2015 АЕ № 642461, видану ПАТ «Запоріжгаз».

28 травня 2015 НКРЕКП прийняла Постанову № 1652 про видачу ліцензії на постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом ТОВ «Запоріжгаз Збут».

З 01.07.2015 послугу з постачання природного газу за регульованим тарифом в територіальних межах Запорізької області (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів) надає ТОВ «Запоріжгаз Збут».

Отже, з 01.07.2015 ПАТ «Запоріжгаз» діє на ринку природного газу виключно як газорозподільне підприємство. Послугу з транспортування природного газу розподільними газовими мережами ПАТ «Запоріжгаз» надає споживачам на підставі ліцензій НКРЕКП від 29.04.2015 АЕ № 642479.

Оскільки порушення було в квітні 2015 року (послуги з постачання природного газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом в цей період надавало ПАТ «Запоріжгаз»), визначення монопольного (домінуючого) становища проводилося по відношенню до ПАТ «Запоріжгаз».

Дослідження ринку надання споживачам (населенню) послуг з газопостачання проведено у відповідності до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика).

Об'єктами дослідження є:

- ПАТ «Запоріжгаз»;
- послуга з постачання природного газу населенню.

Визначення товару, основних продавців та покупців (споживачів) цього товару.

Відносини, які виникають між газопостачальними підприємствами, газорозподільними підприємствами та споживачами природного газу (населенням) (протягом січня 2014 року – червня 2015 року), регулюються Правилами надання населенню послуг з газопостачання, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 09.12.1999 № 2246 (далі – Правила). За визначенням термінів, наведених у пункті 2 Правил:

- газопостачання – це послуга, яка передбачає реалізацію природного газу шляхом транспортування його до споживача,

- газопостачальне підприємство - суб'єкт господарювання, що на підставі ліцензії здійснює постачання природного газу безпосередньо споживачам згідно з укладеними договорами;

- газорозподільне підприємство - суб'єкт господарювання, що на підставі ліцензії здійснює транспортування природного газу газорозподільними мережами безпосередньо споживачам, у власності чи в користуванні якого перебувають газорозподільні мережі та інші виробничі об'єкти та який здійснює щодо них функції з оперативно-технологічного управління.

Пунктом 4 Правил визначено, що послуги з газопостачання надаються споживачеві на підставі договору, що укладається між ним та газопостачальним і газорозподільним підприємствами відповідно до типового договору, затвердженого у встановленому порядку.

Відповідно до Типового договору про надання населенню послуг з газопостачання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 липня 2006 р. № 938 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 2 березня 2015 р. № 74) (далі – Типовий договір):

- постачальник зобов'язується постачати природний газ споживачеві, членам його сім'ї та іншим особам, зареєстрованим у квартирі, житловому будинку, для побутових потреб (приготування їжі, підігріву води та опалення житлових приміщень), а споживач зобов'язується своєчасно оплачувати надані послуги з газопостачання за встановленими цінами, у строки і на умовах, що передбачені цим договором

- газорозподільне підприємство, через газові мережі якого постачальник постачає газ споживачеві, забезпечує транспортування газу від газорозподільних станцій до об'єкта споживача з гарантованим рівнем надійності, безпеки, якості та величини його тиску, своєчасне технічне обслуговування газопроводів, газових приладів і пристроїв, лічильників газу, а також відповідно до законодавства веде облік газу, здійснює локалізацію і ліквідацію аварійних ситуацій (пункт 1 Типового договору).

Розрахунок населення за надані послуги з газопостачання здійснюється за роздрібними цінами, що встановлені НКРЕ (пункт 10 Правил).

За визначенням термінів, наведених у пункті 1.3 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом, затверджених постановою НКРЕКП від 12.01.2015 № 9, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 16 березня 2015 р. за № 289/26734 (далі – Ліцензійні умови), роздрібна ціна на природний газ, що використовується для потреб населення – це фіксована ціна, відповідно до якої населення оплачує ліцензіату надані послуги з газопостачання, яка враховує ціну природного газу (як товару), тарифи на транспортування, розподіл і постачання природного газу та загальнодержавні податки і збори, передбачені чинним законодавством України.

Таким чином, **товаром**, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище, є послуга з постачання природного газу населенню.

Згідно зі статтею 6 Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу» (чинний до 01.10.2015), діяльність, пов'язана з розподілом трубопроводами природного газу, з постачанням природного газу за регульованим тарифом провадиться за умови отримання відповідних ліцензій, які видаються НКРЕ.

Відповідно до пункту 2.1 Ліцензійних умов, однією з умов провадження господарської діяльності з постачання газу за регульованим тарифом є наявність у ліцензіата абонентської бази споживачів природного газу, погодженої в порядку, встановленому НКРЕКП, з

газорозподільним підприємством, газові мережі якого використовуються для надання послуги з постачання природного газу споживачам (субспоживачам) ліцензіата.

Таким ліцензіатом з розподілу та постачання природного газу за регульованим тарифом, відповідно до ліцензій НКРЕ від 27.07.2010 АВ № 527258 та від 27.07.2010 АВ № 527259 (чинних до 14.04.2015) та ліцензій НКРЕКП від 29.04.2015 АЕ № 642479 та від 29.04.2015 АЕ № 642461 (чинних з 14.04.2015), до 01.07.2015 було ПАТ «Запоріжгаз», яке мало абонентську базу споживачів природного газу та у якого у власності перебували діючі газорозподільні мережі, розташовані в Запорізькій області (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів).

Таким чином, продавцем товару є ПАТ «Запоріжгаз».

Споживачами вказаної послуги є фізичні особи (населення), які отримують природний газ з метою використання для власних побутових потреб, у тому числі для приготування їжі, підігріву води та опалення житлових приміщень.

Товарними межами досліджуваного ринку є послуга з постачання населенню природного газу, яка за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей, умов використання товару не має еквівалентних товарів-замінників.

Відповідно до пункту 3.1 Ліцензійних умов при провадженні ліцензованої діяльності ліцензіат повинен провадити ліцензовану діяльність лише на території ліцензованої діяльності, затвердженій НКРЕКП.

Територія ліцензованої діяльності визначається як територія адміністративно-територіальної одиниці, де знаходяться споживачі, які включені до абонентської бази споживачів природного газу, враховуючи:

- наявність у ліцензіата документа, що підтверджує наявність абонентської бази споживачів природного газу;
- рішення Кабінету Міністрів України щодо визначення гарантованих постачальників природного газу;
- наявність розподільних газопроводів у власності або користуванні ліцензіата (для малих підприємств);
- необхідність забезпечення надійного постачання газу для споживачів природного газу, що знаходяться на території адміністративно-територіальної одиниці, на якій не призначено гарантованого постачальника природного газу або він позбавлений ліцензії, іншим ліцензіатом, що здійснює відповідну ліцензовану діяльність на цій території (в межах області, району або міста);

Відповідно до пункту 2.1 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ, затверджених постановою НКРЕ від 13.01.2010 № 12, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 15 січня 2010 р. за № 29/17324, зі змінами (далі – Ліцензійні умови на розподіл природного газу), провадження господарської діяльності з розподілу газу можливе при виконанні таких умов:

- наявності в ліцензіата розподільних мереж, які перебувають у його власності чи користуванні;
- наявності в ліцензіата договорів із замовниками та/або газопостачальними підприємствами про транспортування газу розподільними трубопроводами;
- провадження господарської діяльності з розподілу газу лише на території, затвердженій НКРЕ.

Територія провадження ліцензіатом господарської діяльності з розподілу газу - територія, межі якої та схема розподільних газопроводів, що перебувають у власності чи користуванні ліцензіата, нанесені на географічну карту місцевості (пункт 1.3 Ліцензійних умов на розподіл природного газу).

Беручи до уваги, що територією ліцензованої діяльності ПАТ «Запоріжгаз» з постачання природного газу за регульованим тарифом та з транспортування природного газу розподільними мережами є Запорізька область (крім м. Мелітополь, Мелітопольського,

Веселівського та Приазовського районів) територіальними (географічними) межами досліджуваного ринку надання населенню послуг з газопостачання визначено Запорізьку область (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів), де розташовано газорозподільні мережі Товариства.

Часовими межами досліджуваного ринку, згідно із розділом 7 Методики, визначено січень 2014 року - червень 2015 року.

Адміністративними бар'єрами вступу на ринок потенційних конкурентів є необхідність отримання в користування розподільних трубопроводів та відповідних ліцензій НКРЕКП.

Внаслідок обумовлення особливих умов здійснення діяльності з постачання населенню природного газу, ПАТ «Запоріжгаз» в період січня 2014 року - червня 2015 року було єдиним суб'єктом господарювання, яке надавало населенню послугу з постачання природного газу в Запорізькій області (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів).

Відповідно до частини 1 статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

Враховуючи вищевикладене, ПАТ «Запоріжгаз» в період січня 2014 року – червня 2015 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку постачання населенню природного газу в територіальних (географічних) межах Запорізької області (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів), де розташовані власні діючі газорозподільні мережі, як таке, що не мало жодного конкурента на ринку.

До липня 2015 року правовідносини (відповідальність, права, обов'язки сторін тощо) між побутовими споживачами послуг з газопостачання та газопостачальним/газорозподільним підприємством визначені Правилами безпеки систем газопостачання України, затверджених Наказом Держнаглядохоронпраці від 01.10.97 № 254, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 15 травня 1998 р. за № 318/2758 (далі – Правила безпеки), Правилами та Договором про надання населенню послуг з газопостачання.

Газопостачання - послуга, яка передбачає реалізацію природного або скрапленого газу шляхом транспортування його до споживача (пункт 2 Правил).

Відповідно до пункту 4 Правил, послуги з газопостачання надаються споживачеві на підставі договору, що укладається між ним та газопостачальним і газорозподільним підприємствами відповідно до типового договору, затвердженого у встановленому порядку.

Згідно з пунктом 1 Типового договору, постачальник зобов'язується постачати природний газ Споживачеві, членам його сім'ї та іншим особам, зареєстрованим у квартирі, житловому будинку, для побутових потреб (приготування їжі, підігріву води та опалення житлових приміщень), а споживач зобов'язується своєчасно оплачувати надані послуги з газопостачання за встановленими цінами, у строки і на умовах, що передбачені цим договором.

Порядок надання населенню послуги з газопостачання визначений пунктом 3 Правил, а саме: постачання споживачам (населенню) природного газу здійснюється **безперервно** відповідно до Правил безпеки та цих Правил.

Пунктом 28 Правил визначено, що споживач має право, зокрема, на:

- безперервне отримання газу з відповідними якісними показниками в порядку, передбаченому договором;

- якісне і своєчасне технічне обслуговування та усунення пошкоджень внутрішньобудинкових систем газопостачання і дворових газопроводів.

Вимогами Правил також передбачено обов'язок газорозподільного підприємства щодо забезпечення безперервного постачання газу з відповідними якісними показниками в порядку, передбаченому договором (пункт 32 Правил) та надання своєчасно якісних послуг з технічного обслуговування внутрішньобудинкових систем газопостачання і дворових газопроводів (пункт 33 Правил).

Отже, газорозподільне підприємство зобов'язано вживати заходи з метою забезпечення не тільки безаварійної, але й безперебійної роботи газорозподільної системи.

Газопостачання на об'єкт та/або газові прилади і пристрої споживача припиняється зокрема, у разі:

- проведення планово-профілактичного обслуговування та/або капітального ремонту систем газопостачання;
- ліквідації наслідків аварій, спричинених надзвичайними ситуаціями техногенного, природного або екологічного характеру, та проведення ремонтно-відновних робіт;
- несвоєчасної та/або не в повному обсязі оплати послуг з газопостачання з урахуванням вимог пункту 19 цих Правил;
- самовільного використання газу споживачем;
- самовільного підключення газових приладів і пристроїв споживача до системи газопостачання);
- зривання або пошкодження пломб на запірних пристроях, засувках на вводі в будинок, пошкодження або зняття інвентарних заглушок тощо;
- порушення споживачем Правил безпеки систем газопостачання, що створює загрозу виникнення аварійної ситуації;
- подання споживачем письмової заяви про припинення газопостачання;
- відмови споживача від встановлення лічильника газу з ініціативи і за кошти газопостачального підприємства.

У зазначених випадках газорозподільне підприємство зобов'язане поінформувати споживача про причини і строки припинення газопостачання, а газопостачальне підприємство - здійснити протягом одного місяця перерахунок оплати послуг, що надавалися споживачеві (пункт 6 Правил).

За визначеннями термінів, наведених в пункті 2 Правил,

- об'єкт споживача - територіально відокремлена газифікована споруда (житловий будинок, квартира, майстерня, літня кухня тощо), що належить споживачеві на правах власності або користування;
- газові прилади і пристрої - плити, котли, водонагрівачі, регулятори тиску та інше обладнання, що використовується споживачем з метою задоволення своїх побутових потреб у природному газі.

Відповідно до пункту 7 Правил, припинення постачання газу споживачеві в житлових будинках залежно від обставин здійснюється шляхом перекриття запірних пристроїв та встановлення пломби та/або інвентарної заглушки перед газовим приладом (пристроєм) або на ввідному газопроводі.

Про припинення газопостачання складається акт у двох примірниках, один з яких залишається у споживача.

Крім того, механічне від'єднання відводу газопроводу від діючого газопроводу здійснюється у разі, зокрема, неодноразової відмови споживача у доступі представникам газорозподільного підприємства до свого об'єкта для припинення газопостачання за порушення споживачем строків оплати послуг чи недопущення виникнення аварійних ситуацій (пункт 7 Правил).

Пуск газу в газопровід, якщо не перевірені оглядом його цілісність, справність газового обладнання і не проведене контрольне опресовування, забороняється (пункт 7.43 Правил безпеки).

Всі газопроводи і газове обладнання перед їх приєднанням до діючих газопроводів, а також після ремонту повинні підлягати зовнішньому огляду і контрольному опресовуванню бригадою, яка проводить пуск газу (пункт 7.23 Правил безпеки).

Відповідно до пункту 7.27 Правил безпеки, контрольне опресовування внутрішніх газопроводів і газового обладнання житлових і громадських будинків повинно проводитися тиском 0,005 МПа (500 мм вод. ст.). Падіння тиску не повинно перевищувати 20 даПа (20 мм вод. ст.) за 5 хвилин.

Відключенню від системи газопостачання з установкою заглушки підлягають **прилади і апарати, в яких не забезпечена герметичність** і які мають несправну автоматику безпеки, а також несправні димоходи, вентиляційні канали і їх оголовки (пункт 4.5.11 Правил безпеки).

Експлуатаційні спеціалізовані підприємства газового господарства (надалі - СПГГ) несуть відповідальність за якісне виконання робіт із технічного обслуговування і ремонту газового обладнання та газопроводів, а також своєчасне виконання заявок на усунення несправностей у системах газопостачання (пункт 1.4.4 Правил безпеки).

Отже, відповідно до вищезазначених нормативних актів, газопостачальне підприємство укладає індивідуальний договір безпосередньо з кожним споживачем послуг (мешканцем конкретної квартири), а не колективний договір зі споживачами всього багатоквартирного будинку. Правилами безпеки, Правилами та Договором визначені права та обов'язки (вносити своєчасно та в повному обсязі оплату, забезпечувати збереження та цілісність лічильника газу і пломб на ньому та на газових приладах і пристроях, забезпечувати доступ працівників постачальника послуг до внутрішньобудинкових систем та газових приладів тощо) безпосередньо певного споживача послуг, з яким укладено договір.

Відповідно до вимог статті 12 Закону України «Про житлово - комунальні послуги» (далі - Закон України «Про ЖКП»), газопостачання відноситься до житлово-комунальних послуг.

Статтею 17 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачено порядок доступу до житла та іншого володіння для ліквідації аварій, проведення оглядів технічного стану, перевірки показань засобів обліку, а саме:

- якщо споживач відсутній і при цьому немає можливості встановити зв'язок з ним з метою його інформування про необхідність негайного прибуття до приміщення або він відмовляється допустити в займані ним приміщення представників виконавця/виробника і при цьому є об'єктивні підстави вважати, що аварія, неполадки, які унеможливають надання житлово-комунальних послуг іншим споживачам, відбулися саме в цих приміщеннях, - доступ у приміщення відбувається без отримання згоди споживача (несанкціонований доступ);

- представник виконавця/виробника попереджає споживача, який присутній, але відмовляється допустити до житла та іншого володіння, про здійснення несанкціонованого доступу.

- під час несанкціонованого доступу на аварійно-ремонтну бригаду покладаються, зокрема, такі обов'язки:

- здійснення огляду місця аварії, неполадки, що унеможливають надання житлово-комунальних послуг іншим споживачам;
- проведення ремонтних та відновлювальних робіт .

Тобто, мешканці будинку, під їзду, стояка не повинні бути заручниками ситуації та нести відповідальність за невиконання окремим споживачем (мешканцем окремої квартири, з яким укладено договір) своїх обов'язків.

За результатами комплексного приладового обстеження газопроводів 14.01.2015 на газопроводі-вводі середнього тиску по вул. *[інформація з обмеженим доступом]* службою ПАТ «Запоріжгаз» було виявлено витік газу.

В зв'язку з цим, 01.04.2015 були проведені ремонтні роботи по заміні газопроводу-вводу середнього тиску Ду=80мм по вул. *[інформація з обмеженим доступом]*.

Роботи були виконані по наряду-допуску на виробництво газонебезпечних робіт у газовому господарстві від 01.04.2015, згідно із спеціальним планом на заміну газопроводу-вводу середнього тиску Ду=80мм по вул. *[інформація з обмеженим доступом]* із відключенням газу споживачам 1 квітня 2015 року з 9-00 (далі – Спеціальний план).

Для проведення вказаних робіт було відключено від газопостачання частину споживачів Орджонікідзевського району міста, в тому числі і будинки по вул. *[інформація з*

обмеженим доступом]. Відповідно до вимог Спеціального плану, про відключення газу споживачі газу, в тому числі і мешканці будинку *[інформація з обмеженим доступом]*, були попереджені за три дні до виконання робіт.

Тобто, підставою для відключення від газопостачання будинку *[інформація з обмеженим доступом]* стало виконання робіт із заміни вищезазначеної ділянки газопроводу середнього тиску.

Ремонтні роботи на вищезазначеному газопроводі були виконані **01.04.2015**.

При проведенні контрольного опресування газопроводу будинку *[інформація з обмеженим доступом]*, падіння тиску не перевищило допустиму норму 20 мм вод. ст. за 5 хв., за винятком стояку, де розташовані квартири №№ *[інформація з обмеженим доступом]*. Падіння тиску по зазначеному стояку склало 30 мм вод. ст. за 5 хв., що більш допустимого за Правилами безпеки, про що було складено відповідний акт від 31.03.2015 (далі – Акт).

Відповідно до Акту, працівниками ПАТ «Запоріжгаз» було здійснено пуск газу в газове обладнання Будинку, за винятком квартир №№ *[інформація з обмеженим доступом]*. На кран вводу по стояку, де розташовані квартири №№ *[інформація з обмеженим доступом]*, ПАТ «Запоріжгаз» було встановлено герметизуючий пристрій та опломбовано пломбою № R24336700.

02.04.2015 працівниками ПАТ «Запоріжгаз» знов було проведено контрольне опресування газопроводу тиском 500 мм вод. ст. в житловому будинку по вул. *[інформація з обмеженим доступом]* по стояку розташування квартир № *[інформація з обмеженим доступом]*. Відповідно до акту від 2 квітня 2015 року до наряду-допуску, падіння тиску за 5 хвилин склало 40 мм вод. ст..

За поясненнями ПАТ «Запоріжгаз», падіння тиску газу у газопроводі більш допустимого, визначеного Правилами безпеки, свідчило про нещільність внутрішньобудинкового газопроводу (в квартирах та газових приладах), і пуск газу в такий газопровід заборонено до виявлення та усунення причин нещільності на газопроводі (лист ПАТ «Запоріжгаз» від 22.05.2015 №40/5412-Ко).

Водночас, при обстеженні працівниками ПАТ «Запоріжгаз» системи газопостачання в квартирах №№ *[інформація з обмеженим доступом]* (крім квартири № *[інформація з обмеженим доступом]* із-за відсутності доступу) порушень (нещільності) виявлено не було. Отже, виходячи з вищевикладеного, нещільність системи газопостачання знаходилась саме в квартирі № *[інформація з обмеженим доступом]* (пояснення ПАТ «Запоріжгаз» від 17.06.2015 №14/6534-Ко).

В зв'язку з тим, що доступ до квартири № *[інформація з обмеженим доступом]* був відсутній і причину падіння тиску у газопроводі не було усунено, пуск газу в газове обладнання квартир №№ *[інформація з обмеженим доступом]* фахівцями ПАТ «Запоріжгаз» здійснено не було.

Отже, вже 2 квітня 2015 року працівники ПАТ «Запоріжгаз» знали, що нещільність системи газопостачання знаходилась саме в квартирі № *[інформація з обмеженим доступом]*, проте контрольне опресування газопроводу тиском 500 мм вод. ст. в житловому будинку *[інформація з обмеженим доступом]* по стояку квартир №№ *[інформація з обмеженим доступом]* проводилось фахівцями ПАТ «Запоріжгаз» до кінця квітня 2015 року (3, 10, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28 квітня). І кожного разу працівниками ПАТ «Запоріжгаз», відповідно до актів про проведення контрольного опресування газопроводів, проводився огляд дворового вводу та внутрішньобудинкового газопроводу на відсутність механічних пошкоджень, перевірка в квартирах №№ *[інформація з обмеженим доступом]* укомплектованості газових приладів та їх справність, контрольне опресування повітрям тиском 500 мм вод. ст. та інструктаж мешканцям квартир №№ *[інформація з обмеженим доступом]*.

Як йдеться з матеріалів справи, падіння тиску у внутрішньобудинковому газопроводі більш допустимого обумовлюється негерметичністю квартирною газопроводу та газових приладів у квартирі № *[інформація з обмеженим доступом]*, оскільки за результатами

огляду системи газопостачання в квартирах №№ [інформація з обмеженим доступом] (допуск до яких надавався працівникам Товариства) порушень (нешільностей) не було виявлено.

Відповідно до законодавства про житлово-комунальні послуги (частина 4 статті 17 Закону України «Про житлово-комунальні послуги»), якщо споживач відсутній і при цьому немає можливості встановити зв'язок з ним з метою його інформування про необхідність негайного прибуття до приміщення або він відмовляється допустити в займані ним приміщення представників виконавця/виробника і при цьому є об'єктивні підстави вважати, що аварія, неполадки, які унеможливають надання житлово-комунальних послуг іншим споживачам, відбулися саме в цих приміщеннях, - доступ у приміщення відбувається без отримання згоди споживача (несанкціонований доступ).

Під час здійснення несанкціонованого доступу і до повного завершення робіт, визначених частиною сьомою цієї статті, повинні бути присутні: представник виконавця/виробника, представник балансоутримувача/управителя, органів внутрішніх справ, аварійно-ремонтної бригади та споживач з будь-якого із суміжних приміщень (частина 6 статті 17 Закону України «Про ЖКП»).

Відповідно до матеріалів справи (журнал телефонограм цеху ВДСГ №1 ЗГЕУ ПАТ «Запоріжгаз»), Товариство телефонограмами від 06.04.2015, від 09.04.2015, від 14.04.2015 та від 23.04.2015 повідомляло МКП «Основаніє» про те, що: «...після виконання ремонтних робіт, які проводились 01.04.2015, залишився не підключений газовий стояк по вул. [інформація з обмеженим доступом] і на сьогоднішній день немає можливості виконати подачу газу у зв'язку з падінням тиску вище норми. Поновлення газопостачання буде здійснено після перевірки на герметичність газопроводу та газового приладу в квартирі №[інформація з обмеженим доступом]» (мова оригіналу).

Крім того, на прохання МКП «Основаніє» (лист від 20.04.2015 №5170/01-05) задля запобігання соціальної напруги серед мешканців квартир житлового будинку [інформація з обмеженим доступом], відновити газопостачання в квартири №[інформація з обмеженим доступом], мешканцями яких надається доступ до газових приладів, ПАТ «Запоріжгаз» лише зазначило, що газопостачання в вищезазначені квартири буде відновлено після того, як представники Товариства отримають доступ і оглянуть газопровід і газові прилади в квартирі №[інформація з обмеженим доступом].

Лише у другій телефонограмі, датованій 23 квітня 2015 року, Товариство пропонувало МКП «Основаніє» надати допуск до квартири №[інформація з обмеженим доступом] для проведення планово технічного обслуговування (ПТО).

За інформацією Товариства (лист від 23.03.2016 №19/3049), ПАТ «Запоріжгаз» не зверталось до органів внутрішніх справ з приводу участі їх представника у здійсненні несанкціонованого доступу в квартиру №[інформація з обмеженим доступом], а про існування аварійно-ремонтної бригади (яку Товариство, відповідно до нормативних актів повинно запрошувати при здійсненні несанкціонованого доступу) ПАТ «Запоріжгаз» навіть не має уяви.

Отже, ПАТ «Запоріжгаз», як виконавець/виробник послуг з газопостачання не застосував необхідних заходів для усунення недоліків (негерметичності газових приладів, розташованих в квартирі №[інформація з обмеженим доступом]), які унеможливають надання мешканцям квартир №[інформація з обмеженим доступом] послуги з газопостачання.

Як було вже зазначено, пунктом 4.5.11 Правил безпеки передбачено, що відключенню від системи газопостачання з установкою заглушки підлягають прилади і апарати, в яких не забезпечена герметичність і які мають несправну автоматику безпеки, а також несправні димоходи, вентиляційні канали і їх оголовки.

Несправне газове обладнання (нешільність системи газопостачання) знаходиться в квартирі №[інформація з обмеженим доступом] (лист ПАТ «Запоріжгаз» від 17.06.2015 №14/6534-Ко), яке і підлягало відключенню. Проте, працівниками ПАТ «Запоріжгаз» не було

застосовано заходів з поновлення газопостачання в квартири Заявників, що призвело до унеможливлення отримання мешканцями квартир №№ [інформація з обмеженим доступом] житлово-комунальної послуги, а саме послуги з газопостачання.

Лише 29.04.2015 працівниками ПАТ «Запоріжгаз» була виконана реконструкція системи газопостачання з демонтажем газового вводу в квартирі № [інформація з обмеженим доступом] та обладнанням обвідного газопроводу в квартирі № 2 [інформація з обмеженим доступом] та відновлено газопостачання по стояку Заявників.

Таким чином, споживачі стали заручниками взаємовідносин ПАТ «Запоріжгаз» з мешканцем квартири № [інформація з обмеженим доступом]. Тобто, Споживачі (мешканці квартир №№ [інформація з обмеженим доступом]) несуть колективну відповідальність за не допуск до газових приладів в іншому приміщенні (квартирі № [інформація з обмеженим доступом]), яка не перебуває в їх власності або користуванні, що не передбачено чинним законодавством.

Природний газ, який надходить до багатоквартирного житлового будинку за адресою: [інформація з обмеженим доступом] (де мешкають Заявники, серед яких є літні та хворі люди), використовується виключно з метою задоволення побутових потреб фізичних осіб (для приготування їжі та підігріву води).

Проте, споживачі квартир №№ [інформація з обмеженим доступом], в порушення їх прав, визначених вимогами Закону України «Про ЖКП», Правил, Правил безпеки та Договором про надання населенню послуг з газопостачання стосовно безперервного отримання послуги з газопостачання, майже місяць залишались без газу.

Тобто, Заявникам з боку ПАТ «Запоріжгаз» було відмовлено в реалізації послуги газопостачання за відсутності альтернативних джерел придбання цієї послуги.

В ході розгляду справи №02/37-15 були виявлені інші факти не поновлення ПАТ «Запоріжгаз» газопостачання споживачам після проведення чергового ПТО.

В листопаді 2014 року, відповідно до графіку планового технічного обслуговування та контрольного опресування по цеху ВДСГ на листопад 2014 року, ПАТ «Запоріжгаз» проводило ПТО за адресою [інформація з обмеженим доступом].

При проведенні контрольного опресування газопроводу [інформація з обмеженим доступом], падіння тиску не перевищило допустиму норму 20 мм. вод. ст. за 5 хв., за винятком стояку, де зокрема, розташовані квартири №№ [інформація з обмеженим доступом]. Падіння тиску по зазначеному стояку склало 38 мм вод. ст. за 5 хв., що більше допустимого Правилами безпеки, про що було складено відповідний акт від 17.11.2014 (далі – Акт 1).

Відповідно до Акту 1, працівниками ПАТ «Запоріжгаз» було здійснено пуск газу в газове обладнання Будинку, за винятком квартир №№ [інформація з обмеженим доступом]. Крани вводу опломбовані у закритому положенні. Виконана змазка кранів всіх ввідних стояків.

Контрольне опресування газопроводу тиском 500 мм вод. ст. в житловому будинку [інформація з обмеженим доступом] по стояку квартир №№ 1 [інформація з обмеженим доступом] проводилось фахівцями ПАТ «Запоріжгаз» до 18 грудня 2014 року. І кожного разу працівниками ПАТ «Запоріжгаз» в Актах про проведення контрольного опресування газопроводів, зазначалось, що «Перевірка показала: падіння тиску протягом 5 хвилин перевищило допустиму норму та становила 38 мм вод. ст.. Пуск газу на стояк не виконано. Немає доступу в квартиру № [інформація з обмеженим доступом]. Немає газу в квартирах [інформація з обмеженим доступом]».

При цьому, в Актах про проведення контрольного опресування газопроводів не зазначалось про виявлені порушення (нешільності) в системі газопостачання квартир №№ [інформація з обмеженим доступом]. Тобто, падіння тиску у газопроводі більш допустимого обумовлюється негерметичністю квартирного газопроводу та газових приладів у квартирі № [інформація з обмеженим доступом].

Замість того, щоб відключити, відповідно до пункту 4.5.11 Правил безпеки, від газопостачання лише газові прилади споживача, який мешкає у квартирі № [інформація з обмеженим доступом], як це передбачено пунктом 7 Правил, ПАТ «Запоріжгаз» впродовж місяця не поновлювало газопостачання і споживачам (мешканцям квартир №№ [інформація з обмеженим доступом]).

Лише 19.12.2014 працівниками ПАТ «Запоріжгаз» за нарядом-допуском від 15.12.2014 було виконано обрізку газопостачання в квартиру № [інформація з обмеженим доступом] (місто обрізки - в квартирі № [інформація з обмеженим доступом]).

Отже, споживачі квартир №№ [інформація з обмеженим доступом], в порушення їх прав, визначених вимогами Правил та Договором про надання населенню послуг з газопостачання стосовно безперервного отримання послуги з газопостачання, безпідставно більше місяця залишались без цієї послуги.

Проте, механічне відключення квартири № [інформація з обмеженим доступом] (яка знаходиться на 9-му поверсі і це облегшує здійснення робіт з механічного відключення) від мереж газопостачання, яке передбачено і вимогами пункту 7 Правил, Товариство могло здійснити після декількох невдалих спроб потрапити в приміщення квартири № [інформація з обмеженим доступом], а не залишати мешканців квартир № [інформація з обмеженим доступом] без газопостачання.

Крім того, для усунення неполадки (негерметичності квартирного газопроводу та газових приладів у квартирі № [інформація з обмеженим доступом] (усунення нещільності)) ПАТ «Запоріжгаз» не було вжито достатніх заходів щодо здійснення несанкціонованого доступу в квартиру № [інформація з обмеженим доступом].

Навпаки, на звернення МКП «Основа» (лист від 27.11.2014 №1231-1/13) визначити ситуацію (аварійна чи ні), яка склалася з причини припинення газопостачання мешканцям стояка квартир № [інформація з обмеженим доступом] будинку [інформація з обмеженим доступом], та надати відповідь в найкоротший термін для здійснення з правоохоронними органами необхідних заходів, Товариство лише зазначило, що відновлення газопостачання можливе лише після надання доступу до внутрішньобудинкового газопроводу квартири № [інформація з обмеженим доступом] для проведення робіт. При цьому оцінки ситуації, яка склалася у вищезазначених мешканців, як того прохало МКП «Основа» ПАТ «Запоріжгаз», не зробило.

Водночас, як зазначалось вище, Товариство з власної ініціативи до правоохоронних органів не зверталось.

В обґрунтування незастосування належних заходів з поновлення газопостачання Товариство посилається (лист від 21.08.2015 №19/9080) на вимоги пункту 1.4.3 Правил безпеки, в якому зазначено, що відповідальність за технічний стан і безпечну експлуатацію об'єктів, указаних у п. 1.1.2 цих Правил, а також побутових газових приладів і апаратів, димових і вентиляційних каналів, ущільнень ввідів підземних інженерних комунікацій в будинки і будівлі покладається на їх власників. В зв'язку з тим, що власником будинку Заявників є МКП «Основа», то воно володіє всім комплексом прав щодо розпорядження майном будинку, в тому числі і газопроводами та газовими приладами у будинку, та на нього покладено обов'язок щодо організації безпечної експлуатації цих складових системи газопостачання.

Крім того, Товариство (лист від 23.03.2016 №19/3049) зазначило, що згідно вимог пункту 2.2.6 Договору на технічне обслуговування систем газопостачання житлових будинків, громадських будівель, підприємств побутового та комунального призначення (невиробничого характеру) [інформація з обмеженим доступом], укладеного між МКП «Основа» та ПАТ «Запоріжгаз» (далі - Договір про ПТО), МКП «Основа» зобов'язується забезпечувати «у період денної пори вільний вхід до квартир спеціалістів Товариства для проведення технічного обслуговування ВБГГ». На підставі зазначеного, до органів внутрішніх справ має звертатись власник житлового фонду будинків, що є його

обов'язком за умовами договору.

Вказані твердження ПАТ «Запоріжгаз» спростовуються матеріалами справи.

Відповідно до пункту 1.4.1 Правил безпеки, відповідальність за якісне виконання робіт із технічного обслуговування і ремонту газового обладнання та газопроводів, а також своєчасне виконання заявок на усунення несправностей у системах газопостачання несуть спеціалізовані підприємства газового господарства (далі - СПГГ), яким в даному випадку є ПАТ «Запоріжгаз».

Згідно з пунктом 3.4 Положення про технічне обслуговування внутрішньобудинкових систем газопостачання житлових будинків громадських будівель, підприємств побутового та комунального призначення, затвердженого наказом Державної Акціонерної Холдингової Компанії «Укргаз» від 30.07.1997 №35, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.10.1997 за №451/2255 (далі – Положення), технічне обслуговування газопроводів і газового обладнання житлових будинків та громадських будівель, підприємств побутового та комунального призначення в населених пунктах України здійснюється СПГГ згідно з договорами з власниками зазначених об'єктів.

Для організації безпечної експлуатації складових системи газопостачання житлових будинків комунальної власності МКП «Основаніє» (Замовник) укладено з ПАТ «Запоріжгаз» (Виконавець) Договір про ПТО, згідно з яким Замовник доручає, а Виконавець приймає на себе виконання робіт з ПТО систем газопостачання (або технічного обслуговування за заявками абонентів (далі - ТОЗ) в терміни, визначені графіком, який є невід'ємною частиною договору.

За результатами проведення ПТО в будинку *[інформація з обмеженим доступом]*/складено Акт про підсумки ПТО від 21.11.2014, в якому жодних недоліків та зауважень (в тому числі і про незабезпечення вільного доступу до газопроводів та запірних пристроїв), як це передбачено вимогами пункту 4.12 Положення, не зазначено. При цьому, на звернення МКП «Основаніє» від 27.11.2014 №1231-1/13 зазначити причину, за якої припинено газопостачання мешканцям стояка квартир №*[інформація з обмеженим доступом]* (аварійна ситуація чи ні), для здійснення з правоохоронними органами необхідних заходів, ПАТ «Запоріжгаз» не надало належної відповіді, тобто Товариством не було охарактеризовано ситуацію, яка склалась.

Що стосується Будинку Заявників, то пуск газу в газове обладнання Будинку в квітні 2015 року ПАТ «Запоріжгаз» здійснювало після проведення ремонтних робіт по заміні газопроводу-вводу по вул. *[інформація з обмеженим доступом]*, а не після проведення ПТО.

За інформацією ПАТ «Запоріжгаз» (лист від 22.05.2015 № 40/5412-Ко) проведення ПТО в цьому будинку було заплановано на вересень 2015 року. Тобто, у випадку із Заявниками посилання ПАТ «Запоріжгаз» на зобов'язання МКП «Основаніє» за Договором про ПТО забезпечити вільний вхід до квартир Будинку спеціалістів Товариства для проведення технічного обслуговування ВБГГ є безпідставним.

Всі інші заперечення ПАТ «Запоріжгаз» не впливають на кваліфікацію порушення та не спростовують докази його вчинення.

Отже, Заявникам та споживачам квартир №№ *[інформація з обмеженим доступом]* з боку ПАТ «Запоріжгаз» було відмовлено в наданні послуги з постачання природного газу.

Як визначено статтею 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживання ринковим становищем може полягати не тільки у діях, а також у бездіяльності суб'єкта господарювання (монополіста), що за нормальних ринкових умов викликало б у такого суб'єкта необхідність діяти певним чином. Тобто, бездіяльність ПАТ «Запоріжгаз» була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку, оскільки в умовах значної конкуренції на ринку відбувається змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання. Тобто, ПАТ «Запоріжгаз», відчуваючи конкурентний тиск на ринку, з метою не втрати власної долі на ринку, прагнуло б для утримання споживачів вживати дієвих заходів для

поновлення їм послуг з газопостачання.

Альтернативних джерел отримання послуги з газопостачання, окрім як у ПАТ «Запоріжгаз», у споживачів (населення) у досліджуваний період не було.

Враховуючи вищезазначене, дії ПАТ «Запоріжгаз», які полягали у повній відмові мешканцям квартир №№ [інформація з обмеженим доступом] будинку [інформація з обмеженим доступом] та №№ [інформація з обмеженим доступом] будинку 3 [інформація з обмеженим доступом] в наданні послуги з постачання природного газу, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, пунктом 5 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку постачання населенню природного газу, шляхом повної відмови від реалізації товару за відсутності альтернативних джерел придбання.

Заперечення, зауваження та пропозиції щодо результатів розгляду справи на додаток до подання від 07.08.2015 №02-160-спр про попередні висновки у справі №02/37-15 від 29.06.2016 №02-88-спр Товариством надані не були.

Частиною другою статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за вчинення зазначеного порушення передбачена відповідальність у вигляді накладення штрафу у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Чистий дохід ПАТ «Запоріжгаз» від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2015 рік, складає [інформація з обмеженим доступом].

При визначенні розміру штрафу враховано, що ПАТ «Запоріжгаз»:

- співпрацювало з територіальним відділенням у розслідуванні справи,
- вчинено одне порушення законодавства про захист економічної конкуренції,
- споживачі не отримували послугу з газопостачання впродовж тривалого періоду,
- випадки відмови від надання послуги з газопостачання не є поодинокими.

На підставі вищевикладеного, керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктом 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 за № 291/5482 (зі змінами), пунктами 31, 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правил розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 № 5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06 травня 1994 за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 14.03.2012 року № 169-р) (із змінами), адміністративна колегія Запорізького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ВИРІШИЛА:

1. Визнати, що публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації «Запоріжгаз» протягом січня 2014 року - червня 2015 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку постачання населенню природного газу в територіальних межах Запорізької області (крім м. Мелітополь, Мелітопольського, Веселівського та Приазовського районів), де розташовані газорозподільні мережі, як таке, що не мало жодного конкурента.

2. Визнати дії ПАТ «Запоріжгаз», які полягали у повній відмові мешканцям квартир №№ [інформація з обмеженим доступом] будинку [інформація з обмеженим доступом] та №№ [інформація з обмеженим доступом] будинку [інформація з обмеженим доступом] в

наданні послуги з постачання природного газу, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, пунктом 5 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку постачання споживачам (населенню) природного газу, шляхом повної відмови від реалізації товару за відсутності альтернативних джерел придбання.

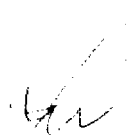
3. Згідно з частиною другою статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення, зазначене у пункті 2 цього рішення, накласти на публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації «Запоріжгаз» (69035, м. Запоріжжя, вул. Заводська, 7, код за ЄДРПОУ 03345716) штраф у розмірі 68 000 (шістдесят вісім тисяч) грн.

Штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання цього рішення.

Відповідно до частини восьмої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції», протягом п'яти днів з дня сплати штрафу, суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до Запорізького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України документи, що підтверджують сплату штрафу.

Рішення може бути оскаржене до господарського суду у двомісячний строк з дня його одержання.

В. о. голови територіального відділення

Н. Балюра